

GHIDUL 2

Principii metodologice si operationale pentru sustinerea autonomiei invatarii in parcursul online

---

Proiect n° I/01/B/F/PP – 120550

Acesta este un produs al parteneriatului proiectului SOLE, creat de Jean-Pierre Lemée (*proof-read by Florence Soutra*) Gip-Far / CAFOC- (Franta).

Versiunea in limba romana a fost oferita de Universitatea “Dunarea de Jos” Galati, Romania

Parteneriatul SOLE

Promotor	ITSOS “Marie Curie” , Cernusco sul Naviglio-Italy
GRECIA	Lambrakis Research Foundation - Athens
FRANTA	GIP-FAR /CAFOC – Rennes
ITALIA	ADECCO - Milano CEP - Torino CGIL - Formazione e ricerca - Roma CISL – Studi e ricerche - Roma CONFAPI - Roma IMQ - Milano ITCS “Mario Pagano” - Napoli ITIS “Vito Volterra” - Ancona SCIENTER - Bologna UIL - Servizio Politiche del lavoro e FP - Roma Università Roma3 – Facoltà di Scienze della Formazione - Roma
IRLANDA	Chambre of Commerce - Cork College of Commerce - Cork DEIS – Cork Institute of Technology - Cork
ROMANIA	Camera de Comert, Industrie si Agricultura - Galati Consiliul National al Intreprinderilor Private, Mici si Mijlocii - Galati Universitatea “Dunarea de Jos” - Galati

© *Continutul proiectului SOLE- din programul “Leonardo da Vinci”, Contract I/01/B/F/PP-120550 – poate fi utilizat gratis de scoli, universitati si institutii de instruire cu conditia ca logo-ul SOLE sa fie mentinut, iar sursa sa fie citata in totalitate. Nici una dintre sectiunile ghidului nu poate fi publicata in scopuri comerciale fara acordul initiatorului proiectului.*

CUPRINS

PREZENTARE GENERALA.....	1
1. INTRODUCERE	2
1.1 SCOPURILE GHIDULUI	2
1.2 GRUPURILE TINTA.....	2
1.3 STRUCTURA.....	2
1.4 MODUL DE UTILIZARE	2
2. OBIECTIVE	3
3. DEFINITII	4
4. AUTONOMIE SI SISTEMUL DE PREGATIRE.....	5
4.1 STUDENTUL	6
4.1.1 Bazele motivatiei (identificati de R.Viau - 1994):.....	6
4.1.2 Stilurile didactice	6
4.2 OBIECTIVELE.....	7
4.2.1 Contractul ca instrument in alegerea obiectivelor	8
4.2.2 Obiectivele si resursele umane.....	8
4.2.3 Obiectivele si resursele materiale	8
4.3 STRATEGIILE COGNITIVE.....	9
4.4 DIVERSIFICAREA RESURSELOR	9
4.5 AUTOEVALUAREA	9
5. AUTONOMIE, PEDAGOGIE SI DISTANTA	11
5.1 IDENTIFICAREA MOTIVATIEI	11
5.2 DEZVOLTAREA UNUI PROIECT DE INSTRUIRE.....	12
5.3 DEFINIREA OBIECTIVELOR.....	13
5.4 IDENTIFICAREA RESURSELOR RELEVANTE	14
5.5 PROPUNERI DE AUTOEVALUARE.....	15

6. AUTONOMIE, MEDIU DE INVATARE SI DISTANTA	17
6.1 SUSTINEREA IN VEDEREA INTEGRARII IN SISTEM	17
6.2 CREAREA UNUI CONTRACT DE PREGATIRE	17
6.3 ORGANIZAREA UNUI SISTEM DE TUTORIAT LA DISTANTA	18
6.3.1 <i>Instruirea sincrona</i>	18
6.3.2 <i>Instruirea asincrona</i>	19
7. CONCLUZII	21
BIBLIOGRAFIE	23
GLOSAR	24

PREZENTARE GENERALA

Integrarea permanenta a Tehnologiilor Informatiei si Comunicatiilor (TIC) cu diferitele proceduri de pregatire ar putea conduce la izolarea acelor persoane care nu sunt considerate independente. Intrebarea este: autonomia este o conditie necesara, si daca da, traseele didactice sunt potrivite doar unor anumite profiluri? Inainte de a da un raspuns stereotip, ar trebui, poate, sa ne oprim asupra conceptului de autonomie/independenta in domeniul invatamantului. Folosirea TIC pentru dezvoltarea metodelor de pregatire/invatare ne schimba modul in care lucram sau tehnicile. In timp ce operarea pe calculator, bazele de date, dezvoltarea tehnologiei de varf si accesul la Internet cresc, intelegem din ce in ce mai bine ca pregatirea unei persoane, determinarea acesteia sa foloseasca programele de studiu si sa dezvolte invatarea permanenta sunt o provocare.

Aceste obiective pot rezulta dintr-o structura complexa care sa prezinte atat componente de mediu cat si metodologice, dezvoltate de echipa de cadre didactice.

1. INTRODUCERE

1.1 SCOPURILE GHIDULUI

Intr-o prima etapa, acest ghid va permite echipelor de profesori sa identifice conceptele inerente problematicii autonomiei, apoi, in a doua etapa, sa le aplice in domeniul ingineriei pedagogice si al formarii.

1.2 GRUPURILE TINTA

Formatorii
Responsabilii cu formarea

1.3 STRUCTURA

In prima parte a ghidului veti gasi o sinteza a diferitilor factori legati de autonomia individului intr-un cadru pedagogic.

Cea de-a doua parte defineste, plecand de la aceste date, recomandarile pentru revizuirea actului pedagogic in legatura cu problemele invatamantului la distanta.

A treia parte trateaza punctele cheie organizationale cu scopul de a favoriza dobandirea autonomiei studentilor in cadrul unui parcurs de formare la distanta.

1.4 MODUL DE UTILIZARE

Echipa pedagogica va putea folosi acest ghid:

- pentru a se mobiliza si pentru a constientiza dimesiunea autonomiei in cadrul unui program de invatare.
- pentru a-si evalua competentele pedagogice si /sau pentru a identifica nevoile formarii.
- pentru a defini variabilele pedagogice de nerezolvat in arhitectura unui proces de formare la distanta, cu scopul de a favoriza autonomia studentilor.

2. OBIECTIVE

Sunt vizate trei obiective finale:

1. Reperarea conceptelor pedagogice in relatie cu competenta transversala a autonomiei.
2. Punerea in sinergie a acestor concepte cu procesul de formare la distanta.
3. Identificarea itemilor care favorizeaza dezvoltarea autonomiei in cadrul unui proces de formare la distanta.

3. DEFINITII

Autonomie: din grecescul « autos », insusi, « nomos », legi si autonomii, care se guverneaza prin propriile sale legi.

In pedagogie, importanta acordata notiunii de impartire a metodelor si a proceselor de invatare aplicate la ore: se pune elevul in situatia de a lua initiative si de a face niste alegeri in cadrul muncii scolare. In materie de educatie, autonomia consta in a-si preciza propriile scopuri si metode si din a invata sa se autoevalueze.

In regimul democratic, ceea ce da un sens finalitatii educatiei este obtinerea autonomiei de catre fiecare persoana educata.

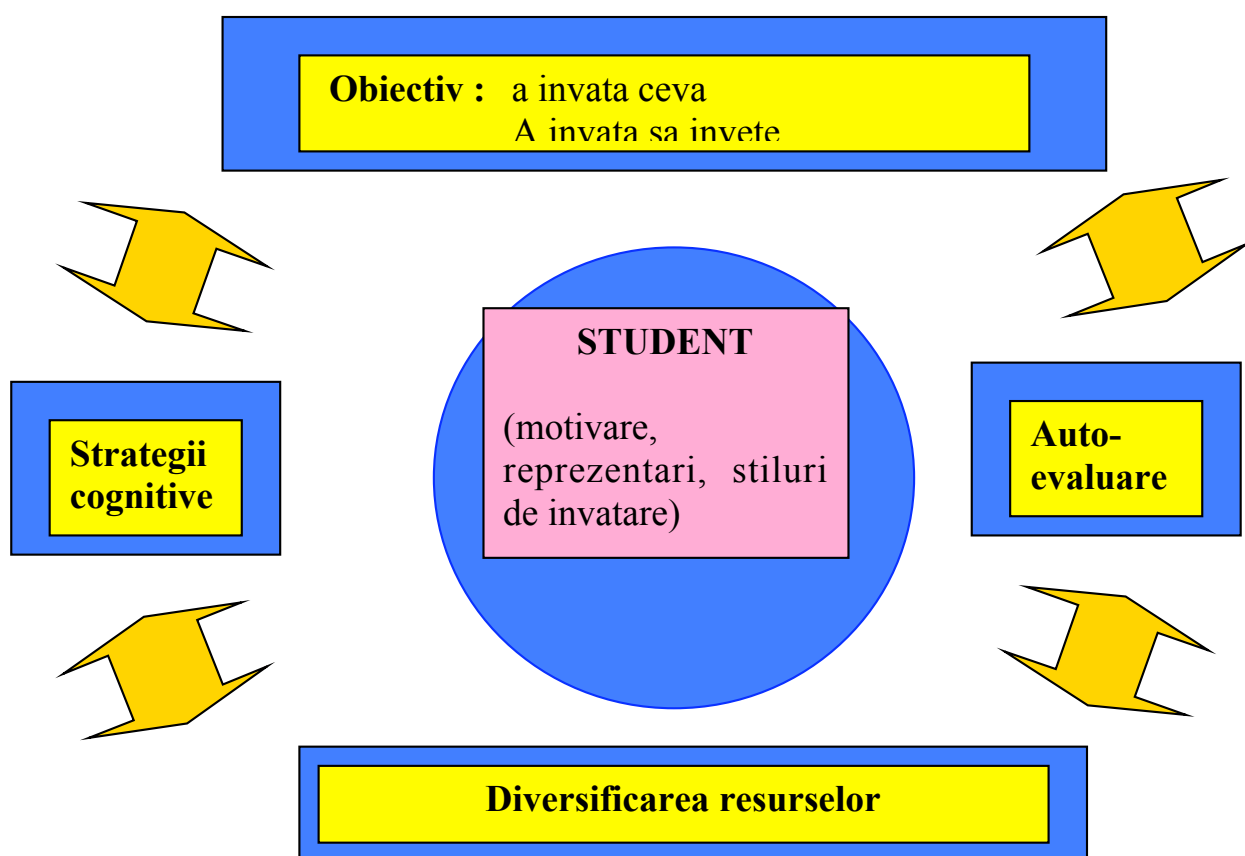
(Dictionnaire encyclopédique de l'éducation et de la formation -Nathan Université, Paris – 1994)

Anumiti didacticieni vorbesc mai degraba despre autonomizare, adica despre un proces, de o progresie catre ceva, dezvoltandu-si capacitatea de a se ocupa personal de propria invatare.

4. AUTONOMIE SI SISTEMUL DE PREGATIRE

Mai intai, ceea ce caracterizeaza situatia studentului, in cadrul unui dispozitiv de formare inovator, este o situatie de solitudine in fata resurselor pedagogice si documentare si a unui mediu tehnologic.

Pentru a modela situatia de invatare, studiul sistematic il plaseaza pe student in centrul sistemului pedagogic.

4.1 STUDENTUL

4.1.1 Bazele motivației (identificati de R. Viau - 1994):

- **Valoarea activității pe termen lung și pe termen scurt:** noțiunile de rentabilitate și de câștig raportate la investiția pe care o presupune orice proces de învățare sunt asumate de profesor. Ele se leagă și de noțiunile de constrângere și de efort.
- **Aprecierea față de sine însuși:** Percepția generală este diferită de percepția specifică despre sine în legătură cu o materie definită; « în privința sentimentului de competență, el rezultă din faptul că subiectul a reușit proiectele, activitățile sau sarcinile importante întreprinse » (Carré, Moisan, Poisson - 1997).
- **Procentul de controlabilitate a activității:** se referă la constientizarea faptului că studentul se poate implica sau poate avea o influență asupra desfășurării situației, sau, dimpotrivă, că, orice ar face, situația este de neschimbat, ceea ce îi poate provoca sentimentul de respingere sau de indiferență.

4.1.2 Stilurile didactice

Descoperirea stilurilor de învățare trebuie să fie făcută de către profesor, dar mai ales de studentul însuși. Această cunoaștere nu trebuie să se finalizeze cu un clasament definitiv și steril al acestora, ci trebuie să servească în reperarea și dezvoltarea unor noi competențe și capacități care să se sprijine pe cele deja însușite.

Putem da ca exemplu modelul de achiziționare a experienței, model propus de Kolb (1984), care permite definirea a patru stiluri de învățare:

Stilul	Caracteristici
convergent	Abstractizare
de asimilare	Observarea reflexivă / Abstractizare creând modele teoretice care integrează observațiile
de acomodare	Experimentari/ experiențe concrete
divergent	Cunostințe intuitive / observare reflexivă

Este necesar sa se dinamizeze pedagogia pentru a o diferentia, sa se adapteze diferitelor stiluri si sa se favorizeze o largire a potentialului studentilor.

Pentru a permite studentului sa-si descopere propriul stil de invatare, este necesara activarea tuturor modalitatilor posibile de expunere si informare. Practic, se poate spune ca o informatie trebuie sa fie prezentata sub diferite forme perceptive. De asemenea, este important sa se propuna activitati care sa fie un suport pentru o auto-observare a stilului de invatare de catre subiectul-student, observare efectuata in grup sau individual.

Alti parametri care fac obiectul unei constientizari:

Gradul de ghidare in executarea unei sarcini	Unii prefera sa-si duca sarcinile la bun sfarsit, altii au nevoie de precizari, de reformulari
Introducerea elementului socio-afectiv	Raportarea la grup, la formatori, la munca in binom este mai mult sau mai putin cautata sau apreciata. Unii prefera sa lucreze pe un suport (video, calculator), altii, sa fie in contact cu profesorii.
Gestionarea timpului	Se observa diferiti indicatori: <ul style="list-style-type: none"> - viteza de reactie - integrarea datelor - preferinta intre o munca intensiva concentrata pe anumite perioade de timp si munca segmentata - constientizarea timpului ca valoare si investitie - ritmurile de invatare - durata de invatare.

4.2 OBIECTIVELE

Definirea obiectivelor corespunde fazei de planificare, faza care ii cere studentului sa-si mobilizeze strategiile metacognitive.

Invatarea este un tip de actiune a carei finalitate influenteaza reusita. Astfel, formatorul se poate spirjini pe:

Pedagogia bazata pe obiective (Hameline, 1979) care a marcat o etapa importanta: activitatea scolara este descrisa in functie de capacitatile studentului si nu in functie de continuturi. O delimitare a cunostintelor permite introducerea unor unitati care sa asigure studentului posibilitatea de a lucra in ritmul lui.

Acest demers duce la creșterea autonomiei studenților prin constientizarea experiențelor și adoptarea metodelor participative și a validărilor practice.

În plus, anticiparea este ca o schiță de realizare. Pentru că există proiectare în viitor, acțiunea poate reuși. Deci, studentul trebuie să urmărească un obiectiv de achiziție, fiind constient în același timp că își gestionează acțiunea.

Mai întâi, el trebuie să-și definească intenția. În acest scop, formatorul creează **situatii-problema** care dau o viziune globală asupra activității întreprinse și provoacă aplicarea unui proiect personal de acțiune. Pentru o situație-problema dată, studentul va identifica procedurile și competențele de mobilizare, tot ceea ce se înscrie în sensul acțiunii în spațiu și timp și se ancorează în experiența biologică, psihică și socială.

4.2.1 Contractul ca instrument în alegerea obiectivelor

În particular, acest instrument permite să se precizeze studentului, în mod instituțional, obiectivele pe care trebuie să le atingă: aceste obiective sunt explicate și fac obiectul unei negocieri. În general, obiectivele sunt definite de student sau de grupul de studenți plecând de la comportamentele vizate în situațiile aparute.

4.2.2 Obiectivele și resursele umane

Studentul trebuie să fie capabil, singur sau cu ajutorul tutorelui, să-și definească obiectivele și să efectueze o auto-apreciere a competențelor.

4.2.3 Obiectivele și resursele materiale

Noțiunea de obiective sensibilizează studentul la funcțiile obiectului de învățare și îi dă niste repere externe. Este necesar ca studenții să învețe să-și construiască ei înșiși obiectivele și, mai ales, să definească obiectivele intermediare, realizabile într-un timp dat.

Este posibil să se lanseze și ipoteza că practica multimedia poate ajuta studentul să-și gestioneze munca.

4.3 STRATEGIILE COGNITIVE

Strategiile sunt operatii mentale de care depinde calitatea invatarii. Este vorba despre studentul care constientizeaza procesele operatorii ce intervin in invatare si mijloacele pentru a le optimiza.

A.L Wenden si J.Ruben (1987) au identificat urmatoarele strategii cognitive:

- Inusirea unei structuri implicite prin intermediul unui discurs complex. In acest caz se observa doua demersuri: un prim demers de explicare globala (holistic), care are in vedere un studiu aprofundat al discursului si un al doilea demers, atomist, cu o memorare partiala.
- Rezolvarea unei situatii-problema: importanta asumarii unei structuri.
- Integrarea elementelor si a componentelor ansamblului.
- Actionarea asupra lumii si descrierea lumii in legatura cu experienta, cunostintele, practica si teoria.
- Folosirea retroactiunii.
- Gandirea scopurilor.

4.4 DIVERSIFICAREA RESURSELOR

Problematika accesibilitatii, a disponibilitatii si a adecvarii resurselor implica aplicarea modalitatilor de clasare, de categorizare, de mediatizare, de rupere a cadrului spatial si temporal traditional. Asa cum ergonomia interfetelor multimedia trebuie sa permita studentului gasirea informatiei si folosirea ei pentru proiectul sau, interfata care constituie un centru de resurse sau o platforma de formare la distanta il ghideaza, orienteaza si motiveaza pe utilizator ajutandu-l sa-si defineasca proiectul si sa mobilizeze niste strategii eficiente.

4.5 AUTOEVALUAREA

Sistemele de transmitere a cunostintelor sunt guvernate de forma de evaluare practica (S. Agostinelli 1996). Evaluarea este esentiala in procesul de formare, nu numai ca mijloc de control intermediar si final referitor la atingerea unui rezultat, ci si ca instrument de definire a insusi procesului de invatare. Ea este un mijloc prin care motivatia de a invata poate sa se intareasca sau sa slabeasca.

Nu se poate viza autonomia fara sa se introduca autoevaluarea care, prin investitia psihologica si tehnicile cerute, constituie o dinamica formatoare. Autoevaluarea are o functie diferita fata de evaluarea «sumativa»: este vorba, pe

de o parte, de a trezi studentului o atitudine reflexiva care are in vedere toti parametrii invatarii, si, pe de alta parte, de a tine cont de obiectivele personale, definite in prealabil. Astfel, studentul isi schimba perceptia fata de activitatea lui si acesta distantare ii permite sa descopere ca stapaneste el insusi principalii factori. Autoevaluarea permite o evolutie, caci ea contribuie la transformarea unei persoane in procesele de retroactiune care vizeaza activitatile si demersurile ei. Profesorul ajunge astfel sa obtina de la student o logica a experientei traite pe care acesta din urma o constientizeaza progresiv si care ii permite sa obiectiveze elementele aflate in joc (motivatia, alegerea, pertinenta, instrumentul, timpul, problemele, solutiile, demersurile, rezultatele, satisfactia, deceptia).

5. AUTONOMIE, PEDAGOGIE SI DISTANTA

5.1 IDENTIFICAREA MOTIVATIEI

Cheia reusitei studentului consta mai intai in motivatia lui.

Pentru a se asigura la maxim de finalizarea pozitiva a unui proces de formare, se cuvine sa se evalueze nivelul de autonomie a studentului. Un student care are gradul de autonomie scazut ar trebui sa beneficieze de modalitati de dirijare superioare fata de un student autonom. Consilierea catre autonomie este determinanta pentru reusita unei formari la distanta.

Dinamica motivationala si manifestarile ei (perseverenta, angajamentul, sfidarea...) sunt determinante in reusita unui parcurs de formare la distanta. Este important sa fie analizate, identificate si sustinute.

Pentru a identifica si sustine motivatia, pot fi luate in considerare urmatoarele criterii:

	DEFINITIE	MOTIVE
Motivatie intrinseca	Placerea de a realiza actiunea	epistemic (imi place sa invat, caut sa ma implinesc), hedonist (pentru placerea pe care o procura conditiile desfasurarii formarii), socio-afectiv (placerea de a se afla in grup)

Motivatie extrinseca	Notiunea de placere este mai putin puternica, se angajeaza in actiune in functie de rezultatul asteptat, se proiecteaza intr-o actiune in functie de obiectul dorit.	<ul style="list-style-type: none"> - prescris (injonctiune) - derivativ (persoanele care doresc sa schimbe datele cotidiene) - identitar (cel care cauta recunoasterea) - vocational (cel care se inscrie pentru a obtine o diploma) - economice - profesional (pentru a fi mai competent in munca) - personal (dezvoltarea cunostintelor legate direct de activitatea profesionala)
-----------------------------	--	---

Bineinteles ca ratiunile motivatiei pot evolua in timp, pe parcursul formarii.

5.2 DEZVOLTAREA UNUI PROIECT DE INSTRUIRE

Autonomia face parte din motivatie si se refera in acelasi timp la interesul legat de actiunea in sine (motivatia intrinseca) si la mijloacele de a o realiza (motivatia extrinseca). Un control al motivatiei, adica al constientizarii relatiei de sistem dintre subiect, mediu si activitatea lui, este una din conditiile fundamentale pentru desfasurarea unei invatari autonome.

Experienta de invatare consta intr-o interactiune continua intre ceea ce se afla in exteriorul si in interiorul subiectului care studiaza, tinand cont de faptul ca succesul procesului de invatare depinde de dimensiunea interioara.

Orice invatare are intotdeauna importanta in prezent, in experienta si in proiect.

Ancorarea intr-un proiect in cazul unui proces de invatare este, fara indoiala, cea mai importanta pentru a intensifica si dezvolta autonomia studentului. **Pedagogia bazata pe un proiect** se aplica la toate contextele formarii, oricare ar fi obiectivele functionale urmarite : integrarea sociala, formarea calificata sau profesionala, formarea generala... Aceasta pedagogie pe baza unui proiect constituie o treapta de dinamizare pe drumul dobandirii autonomiei, atat pentru un individ, cat si pentru un grup.

Pedagogia bazata pe un proiect vizeaza invatarea unui comportament autonom al studentilor. Comportamentul autonom se defineste, in acest context, prin aplicarea unui demers de proiectare dominant. Asimilarea care se produce in

timpul invatarii este un proces de constructie (legata de proiect) si nu unul de reproducere (de adaptare).

Instrumentul pedagogiei bazate pe un proiect este spatiu-timp-formare, « aici si acum » al formarii. Finalitatea pedagogiei bazate pe un proiect este de a aduce studentii sa-si traiasca timpul si spatiul lor intr-un demers de proiectare dominant, orice ar fi mediul pedagogic in care ei se gasesc (deci, in special dispozitivele de formare la distanta).

In domeniul pedagogiei bazate pe un proiect, activitatea studentului este lucrul la elaborarea proiectului sau, profesional sau personal. Acest proiect ii apartine in intregime. Doar el il poate crea sau contesta. Dinamica creata in procesul de formare, si care il duce pe student catre autonomie, este proiectarea indusa de un comportament autonom fata de proiectul lui.

Proiectarea apartine intotdeauna prezentului: ea se gaseste in act, dar isi afla un sens in cei trei timpi ai tonalitatii: in prezent, in trecut si in viitor.

Proiectarea in viitor este exteriorizarea unei aspiratii care isi imagineaza devenirea ei. Ea genereaza un proiect de anticipare.

Proiectarea in trecut este exteriorizarea unei aspiratii care cauta sa faca bilantul ranilor, durerilor si dificultatilor trecute.

Astfel, a fi autonom inseamna sa traiesti un proces de formare dezvoltandu-ti propriul proiect, mobilizand toate resursele necesare reusitei: resursele pedagogice, tutoriale, tehnice, umane ... Se poate afirma si ca pedagogia bazata pe un proiect este si pedagogia autonomiei. Este in acelasi timp si sprijinul dinamic al motivatiei.

5.3 DEFINIREA OBIECTIVELOR

Un alt element care intra in conditiile de reusita se refera la ingineria de formare pusa in aplicatie. Pedagogia bazata pe obiective a marcat o etapa importanta in evolutia acestui tip de dispozitiv. Se vorbeste in termeni de capacitati masurabile si observabile pe care studentul le poseda. In functie de acesta se elaboreaza programul formarii si nu in functie de continuturi. O impartire a cunostintelor in competente asigura studentului posibilitatea de a lucra si progresa in ritmul lui.

Definirea obiectivelor corespunde unei faze de planificare care ii cere studentului sa-si mobilizeze strategiile metacognitive. Prin urmare, trebuie identificate doua tipuri de obiective : pe de o parte obiective care se raporteaza la continuturi si, pe de alta parte, o competenta strategica definita ca stapanire. Scopul este ca studentul sa urmareasca un obiectiv de achizitionare fiind

constient in acelasi timp de necesitatea de a-si gestiona actiunea. Pentru a face acest lucru, profesorul creeaza situatii-problema si il ghideaza pe student catre o viziune globala asupra activitatii de intreprins, prevazand un plan personal de actiune.

Acest tip de creatie cere ca profesorul sa-si dezvolte capacitatile pentru a concepe scenarii pedagogice, in special pentru resursele de autoformare, accesibile la distanta.

5.4 IDENTIFICAREA RESURSELOR RELEVANTE

Noua construire a cunostintelor operata de catre multimedia se rasfrange si asupra invatarii, caci ea ofera mult potential in privinta eficacitatii, a interdisciplinaritatii, a multilingvismului, cu conditia ca acest potential sa fie exploatat. Schimbarea are in vedere tratarea informatiei si, prin urmare, invatarea in ansamblul ei (rediscutarea notiunilor de nivel, de progresie, de asumare a proiectelor personale, de recunoastere a competentelor parțiale).

Iata un tablou care sintetizeaza caracteristicile specifice ale sistemelor multimedia si parametrii de invatare (T.Lancien, C.Develotte Multimédia et didactique - 1988). Tabloul permite aprecierea cantitativa a resurselor multimedia propuse in cadrul unei formari la distanta.

Specificitatea mijloacelor multimedia	Parametrii invatarii
<p>Canale multiple: Perceptia cu ajutorul mai multor surse</p> <p>Referentialitate multipla: Dimensiunea epistemologica Dimensiunea ludica Dimensiunea estetica</p> <p>Navigarea: Bombardarea cu informatii Personalizarea parcursurilor Posibilitatea interactiunii Posibilitatea simulării Utilizarea prevazuta personala sau in grup</p>	<p>Competente: Stapanirea strategica, competenta de invatare: folosirea in functie de un proiect. Competente disciplinare.</p> <p>Fazele de invatare privilegiate: Accesul la sens / intelegerea Conceptualizarea Aplicarea / crearea</p> <p>Centrarea asupra studentului: Reprezentarea fata de sine si fata de procesul de invatare Stilurile de invatare (diversitatea) Motivatia (implicarea)</p>

<p>Activitati: Integrate instrumentului sau externe Cooperarea la producerea resurselor</p> <p>Tipuri de resurse: Multimedia pedagogice Multimedia pentru publicul larg Sistemele-autori</p>	<p>Operatiunile de invatare: Selectarea obiectivelor Diversificarea resurselor Mobilizarea strategiilor de autoevaluare si heteroevaluare</p> <p>Ergonomia: Adaptarea la student Ajutoare, bloc-notes-uri, dictionare, jurnale, notite</p>
--	--

Pe de alta parte, folosirea mijloacelor media necesita noi operatii mentale, mai ales pe campul de navigare.

Navigarea solicita:

- Strategii de anticipare
- Strategii de exploatare
- Favorizarea asociatiilor cu ajutorul simturilor (mobilizarea simultana a memoriei vizuale, auditive, kinetice)

Totusi, este important sa se tina seama de faptul ca aceste instrumente produc efecte de nesiguranta, ca in cazul oricarei inovatii sau schimbari. Una din dificultatile studentului este ierarhizarea multitudinii de cunostinte si crearea convergentelor plecand de la divergente.

Dificultatile intalnite, mai ales cu resursele in linie si CD Rom-urile, sunt:

- dificultatea de a avea o viziune globala
- dificultatea de a se regasi si de a alege
- dificultatea de a se concentra
- dificultatea de a transforma informatia in cunostinte

Astfel, calitatea dirijarii metodologice (urmarire regulata, sistem de feed-back, schitarea momentelor invatarii) il poate ajuta pe profesor sa faca remedieri.

In plus, profesorul poate, datorita mediilor colaboratoare, sa creeze o retea de persoane-resurse in slujba obiectivelor de invatare. Grupul de studenti si expertii pot deveni astfel un potential de informare, de sprijin si de consiliere si pot participa la construirea proceselor de invatare.

5.5 PROPUNERI DE AUTOEVALUARE

Mediul tehnologic actual (calculatoare, platforme) propune profesorului niste generatori pentru a dezvolta testele on-line (chestionarul cu mai multe alegeri...) Adesea, testele sunt usor de folosit si permit cu usurinta evaluarea cunostintelor studentului.

In ciuda acestor aspecte, trebuie sa se pastreze vigilenta asupra calitatii, metodologiei si continuturilor chestionarelor. Trebuie sa ne intrebam mai intai in legatura cu autosuficienta testului, daca trebuie sau nu sa fie completat cu o intalnire (telefon, videocomunicatie), pentru a-i ameliora pertinenta. Apoi, trebuie verificat daca chestionarul creat este explicit din punct de vedere al formularii conditiilor de trecere, al obiectivelor vizate. In sfarsit, trebuie pusa si problema adecvarii intrebarilor in functie de tipul de referinta al formarii (de exemplu: cunostinte, stapanire, transfer / taxonomia lui Bloom).

6. AUTONOMIE, MEDIU DE INVATARE SI DISTANTA

6.1 SUSTINEREA IN VEDEREA INTEGRARII IN SISTEM

Inainte de orice, studentul va trebui sa-si insuseasca ansamblul mediului, ceea ce poate necesita intrarea intr-un modul de doua sau trei zile de preformare. Obiectivul modulului este stapanirea folosirii ansamblului dispozitivului.

Dezvoltarea si cimentarea autonomiei studentului necesita un modul de **preformare** pentru persoanele care nu sunt autonome.

Obiectivul global este optimizarea eficacitatii formarii intarind autonomia. Obiectivele intermediare pot fi aplicate dupa cum urmeaza:

- Stapanirea mediului tehnic si pedagogic al formarii la distanta
- Facilitarea accesului la resursele pedagogice
- Dobandirea si dezvoltarea unor metodologii de invatare
- Dobandirea autonomiei in procesele de invatare, in mod progresiv
- Consolidarea proiectului personal si / sau profesional

Modulul de preformare cu frecventare, cu o durata de doua-trei zile, il fereste pe student de sentimentul de descumpanire in noul sau mediu de formare care l-ar putea demotiva.

Autonomia studentului este o parghie a aplicarii autoformarii reusite care ii permite sa-si atinga obiectivele. Intr-un mediu de formare la distanta, capacitatea studentului de a fi autonom in practicile sale de autoformare conditioneaza reusita formarii.

6.2 CREAREA UNUI CONTRACT DE PREGATIRE

Contractul pedagogic constituie o conditie de reusita formarii la distanta. Intocmirea unui contract permite, in mod institutionalizat, precizarea impreuna cu studentul a unor obiective pe care el trebuie sa le atinga: aceste obiective sunt explicate de catre profesor si fac obiectul unor negocieri. Pe drumul spre dobandirea autonomiei, studentul devine capabil, singur sau cu ajutorul tutorelui, sa-si defineasca obiectivele si sa-si autoevalueze competentele. Este

important ca studentii sa invete progresiv sa-si construiasca ei insisi obiectivele intermediare si sa le realizeze intr-un timp dat.

6.3 ORGANIZAREA UNUI SISTEM DE TUTORIAT LA DISTANTA

Distanta spatiala dintre student si profesorul-tutor impune aplicarea unui sistem tutorial la distanta.

6.3.1 Instruirea sincrona

Mediul tehnico-pedagogic: telefon, videoconferinta, «chat», tabla alba.

Miza pentru student

Locul studentului in mod sincron este comparabil cu cel al unui student « prezent ». Sentimentul lui de izolare este redus pentru ca distanta temporală este abolita. El poate face legatura cu situatiile de invatare clasice pe care le-a avut mai inainte. Oricum, interactiunile studentului cu colegii lui sau cu profesorul sunt mai formale, caci depind de functiile media.

Faptul ca un student poate schimba informatii in timp real cu un tutor este pertinent in planul cognitiv, metacognitiv sau afectiv: studentul obtine repede informatiile care ii lipsesc pentru a-si desfasura invatarea in mod eficace; el poate angaja o adevarata negociere in legatura cu sensul rezultatelor invatarii lui; comunicarea stabilita ii intareste sentimentul de apartenenta la o comunitate pedagogica. Motivarea si perseverenta lui devin mai puternice.

Miza pentru sistemul tutorial sincron

In plan pedagogic, dirijarea sincrona are mai multe obiective:

- realizarea unor evaluari formative; ele vizeaza nivelul de asteptare al obiectivelor;
- remedierea pedagogica, daca e cazul (ritm, ajustari eventuale ale obiectivelor si continuturilor...);
- aducerea de noi continuturi, daca e cazul;
- verificarea autonomiei studentului si a nivelului de avansare in munca lui.

In plan organizational

Incadrarea sincrona antreneaza un anumit numar de constrangeri legate de conditiile realizarii ei. Interlocutorii diferiti trebuie sa fie disponibili in acelasi moment si sa-si dezvolte abilitatile de dialogare cu ajutorul mijloacelor media, adica sa-i stapaneasca functionalitatile.

Dirijarea sincrona se planifica in planul formarii. Datele si orele cand profesorul si studentul sau grupul de studenti intra in contact se pot inscrie intr-o agenda comuna. Contactul se face de preferinta prin videocomunicatie, dar se poate realiza si cu ajutorul telefonului.

6.3.2 Instruirea asincrona

Mediul tehnico-pedagogic: mesagerie, forum-uri, fax.

Miza pentru student

Studentul in mod asincron are acces la materialul pedagogic dupa conceperea, formatarea si distribuirea lui. Una din primele sale sarcini este reperarea ansamblului resurselor puse la dispozitia lui si identificarea strategiilor pe care trebuie sa le aplice pentru a obtine cele mai bune rezultate.

Rezulta deci ca primele abilitati pe care studentul trebuie sa le dovedeasca sunt de ordin metodologic. Intr-adevar, dupa ce a facut inventarul diferitelor elemente constitutive ale materialului pedagogic, el trebuie sa-si planifice invatarea, adica sa-si ajusteze obiectivele, sa-si dimensioneze mijloacele, sa-si defineasca strategiile, sa-si gestioneze invatarea pe plan cognitiv, « motivational » si afectiv, sa se autoregleze, sa aplice activitati metacognitive si sa se autoevalueze.

Pe de alta parte, distanta temporală poate sa se dovedeasca o provocare pretioasa in cautarea si gasirea solutiilor.

In sfarsit, formularea mesajului fata de care nu este posibila nici o retroactiune imediata, il obliga pe emitator sa-si identifice si sa-si structureze mai bine discursul.

Miza pentru sistemul tutorial asincron

Incadrarea asincrona se caracterizeaza, in primul rand, printr-un ragaz al dialogului dintre profesor si student. Din aceasta temporizare decurg mai multe semne distinctive ale acestui tip de dirijare, cum ar fi: nesiguranta in privinta

duratei ragazului, lipsa de asigurare ca raspunsurile la intrebari sunt complete, efectul de cumul al ragazurilor in cazul cererii de precizari suplimentare.

O alta mare caracteristica a incadrarii asincrone este capacitatea sa de personalizare. In afara catorva situatii cum ar fi forum-urile pe Internet, tutorul nu se adreseaza unui grup de studenti, ci fiecarui individ, in mod distinct. Poate astfel sa tina cont de personalitatea fiecaruia. Una din calitatile importante care ii sunt solicitate profesorului este empatia fata de student.

In sfarsit, incadrarea asincrona adesea cea mai usor de organizat, in masura in care mijloacele media folosite sunt mai raspandite, mai putin oneroase si mai usor aplicabile decat mijloacele media sincrone.

7. CONCLUZII

Tabloul de mai jos permite o viziune sinoptica a diferitilor itemi in slujba autonomiei studentului:

	Puncte-cheie	Recomandari
Ingineria proiectului	Transversala formarii	Importanta unei dirijari pe dimensiunea proiectului de formare. Reprezentarea in viitor este primordiala pentru ca actiunea sa se inscrie in strategia studentului.
Ingineria formarii	Preformare Incheierea unui contract	Propunerea unei preformari a studentilor pentru a permite, daca e necesar, o punere la nivel a itemilor urmatori: Gestionarea timpului Metodologia de lucru Cunostintele de baza in birotica Folosirea instrumentelor periferice informatice si ale unei platforme de FAD Elaborarea unui contract pedagogic cu beneficiarul care precizeaza obiectivele formarii, planul formarii (continutul, durata, ritmul, calendarul, modalitatile de formare, organizarea FAD-urilor, modalitatile de dirijare si de urmarire)
Ingineria pedagogica	Loc Timp Ritm Persoane-resurse	Posibilitatea de a urmari formarea prin diferite locuri (acasa, la locul de munca, la locul resurselor...) Posibilitatea de a negocia calendarul de formare, timpii de productie... Posibilitatea de a-si alege ritmul de formare Posibilitatea de dirijare pedagogica

		<p>diversificata (ghidare, tutoriat, urmarire, sustinere motivationala) Posibilitatea de a contacta persoanele-resurse identificate in mod explicit.</p>
	Modalitati de mediere	<p>Posibilitatea, in cursul formarii, de a fi in legatura cu echipa pedagogica pentru a negocia, evalua desfasurarea dispozitivului (reuniuni, forum-uri...)</p>
	Suporturi de formare	<p>Ele sunt structurate intr-o arborescenta pedagogica ce permite identificarea clara a obiectivelor pedagogice Ele tin seama de profilele de invatare. Sunt sustinute de diferite interactiuni pedagogice (invatarea prin actiune, descoperirea, studiile de caz...) Ele se integreaza in cadrul modurilor de invatare variate: tutoriat, autoformare dirijata, munca cooperativa</p>
	Instrumente de comunicare	<p>Permit modurile de dirijare sincrona si asincrona. Favorizeaza comunicarea intre perechi, reciprocitatea productiilor, munca in grup.</p>
	Evaluarea	<p>Punerea la dispozitie a unor instrumente de autoevaluare pentru a-si masura achiziitiile de-a lungul formarii. Evaluarea formativa pentru a identifica nevoile de remediere.</p>

In concluzie, consideram ca supravegherea integrarii dimensiunii de autonomizare in dispozitivele de formare la distanta poate permite individului secolului al XXI-lea sa-si asume cu toata responsabilitatea, si sa accepte alteritatea nu ca o limita, ci mai degraba ca o ocazie de interactiune si de rediscutare a problemei.

BIBLIOGRAFIE

Agostinelli S	1996 <i>Multimédia et transformation des connaissances</i> , Education permanente 127/2
Astolfi. JP	1997 <i>L'erreur un outil pour enseigner</i> , ESF
Carré, Moisan, Poisson	1997 <i>l'autoformation</i> , Paris, PUF
Daanvers Francis	2001- <i>500 mots-clefs pour la formation</i> - Villeneuve d'Asq -Presses Universitaires du Septentrion
Galpérine	1981 <i>De l'enseignement programmé à la programmation de la connaissance</i> , Lille, PUF
Hameline.D	1979 <i>Les objectifs pédagogiques</i> , Paris, ESF
Houssaye.J	1994 <i>La pédagogie une encyclopédie pour aujourd'hui</i> , Paris.ESF
Kolb.D	1984 <i>Experiential Learning</i> , Prentice Hall
Lancien.T	1998 <i>Le multimédia</i> , Paris, clé
Legendre .R	1993 <i>Dictionnaire actuel de l'éducation</i> - Le défi éducatif collection - éditeurs Guérin (Montréal), Eska (Paris)
Champy. P, Etevé.C	1994 <i>Dictionnaire encyclopédique de l'éducation et de la formation</i> -Nathan Université, Paris
Marbot MJ, Giovanni.C	1999 <i>Autonomie et apprentissage</i> , Paris, PUF
Maturana H, Varela F	1994 <i>L'arbre de la connaissance. Racines biologiques de la compréhension humaine</i> . Paris Addison-Wesley France
Meirieu.P	1994 <i>Apprendre... oui, mais comment</i> Paris ESF
Miermont. J	1995 <i>L'homme autonome. eco-anthropologie de la communication et de la cognition</i> . Paris.Hermès
Reuter Y	1979 <i>Pour une autre pratique de l'erreur</i> Pratiques n°149
Trocme-Fabre.H	1987 <i>Je pense donc je suis</i> . Paris. Edition d'organisation
Viau.R	1994 <i>La motivation en contexte scolaire</i> . Bruxelles, De Boeck Westmaël
Wenden.A Ruben.J	1987 <i>Learner strategies in language learning</i> , Englewoods Cliffs,Prentice Hall

GLOSAR

Taxonomia lui Bloom	O ierarhizare a invatamantului in functie de complexitatea sau profunzimea studiilor cerute sau realizate. In acest caz, taxonomia este ierarhica, fiecare nivel subsumandu-se nivelurilor superioare.
Epistemologie	Studiul teoriilor cunoasterii sau modalitatilor prin care se realizeaza tinand seama de limitele sau validitatea diferitelor moduri de cunoastere.
Interdisciplinaritate	Transfer de concepte si metodologie dintr-o disciplina in alta pentru a permite abordarea mai adecvata a problemelor cercetate
Motivatie	Principiul de invatare care sustine ca participantii invata cel mai efficient atunci cand sunt motivati. Materialul si mediul trebuie sa fie relevant si motivant pentru student, nu numai pentru instructor.
Metacunoastere	Cunoasterea despre cunoastere; monitorizarea proceselor cognitive personale si aprecierea eficientei acestor procese; folosirea sau modificarea strategiilor cognitive pentru a corespunde planurilor, sarcinilor si activitatilor personale.